

Opinnäytetyö (AMK)

Esittävä Taide

Nukketeatteri

2018

Heikki Tolin

NUKETUSTEKNIIKAN ALKEITA

– Harjoituksia nuken pään liikkeiden
peruselementtien ymmärtämiseksi

OPINNÄYTETYÖ (AMK) | TIIVISTELMÄ

TURUN AMMATTIKORKEAKOULU

Esittävä taide
Nukketeatteri

2018 | 25 sivua

Heikki Tolin

NUKETUSTEKNIIKAN ALKEITA

Harjoituksia nukun pään liikkeiden peruselementtien ymmärtämiseksi

Tämän kirjallisen opinnäytetyön tarkoituksena on kuvata nukun pään liikuttamisen teknisiä peruselementtejä ja muodostaa aloittelijoille systemaattisesti etenevä teknisten harjoitusten kokoelma. Näissä harjoituksissa ei käytetä lainkaan nukkeja, sillä valmiit teatterinuket saattavat olla liikkumattominakin hyvin ilmaisevia. Pyrin löytämään pelkän liikkeen tuottamaa ilmaisua.

Olen pyrkinyt luomaan mahdollisimman selkeän metodin nukun pään liikkeiden ymmärtämiseen sekä harjoittamiseen. Harjoituksiin tarvitaan vain yksi pallo.

Harjoitukset perustuvat Turun AMK:n Taideakatemiassa Rene Bakerin sekä Ari Ahlholmin minulle opettamaan nukkemanipulaatioon sekä omaan kokemukseeni nukketeatteriproduktioissa työskennellessäni.

Pyrkimyksenäni on ollut muodostaa mahdollisimman tekninen, aste asteelta etenevä sekä helposti lähestyttävä harjoitusten sarja, joka neutraaliuutensa ansiosta olisi laajalle sovellettavissa. Tuon työssäni esiin nukun pään liikkeiden peruselementtejä harjoitusten muodossa.

ASIASANAT:

Nukketeatteri, pään liikkeet, ohjekirjat

BACHELOR'S THESIS | ABSTRACT

TURKU UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Performing arts
Puppetry

2018 | 25 pages

Heikki Tolin

BASICS OF PUPPET MANIPULATION

- Exercises for understanding basic elements of puppets head movement

The purpose of this thesis was to create a manual for beginners about puppets head movement. It is a series of exercises without any puppets. I decided not to use puppets because of their already existing performing potential. The purpose was to find out what movement itself expresses.

I have tried to make a clear manual for understanding puppets head movements. To do these exercises you only need one ball.

Exercises are based on the teachings of Rene Baker and Ari Ahlholm from Turku Arts Academy and also on my own experience from working on the art field.

My goal was to create a technical, easy to approach step by step guide which techniques would be easy to adapt for using also other objects than balls. In this work I present basic elements of puppets head movement in the form of exercises.

KEYWORDS:

Puppet theatre, head movements, manuals

SISÄLTÖ

KÄYTETTY SANASTO

1 JOHDANTO

2 VALMISTAUTUMINEN

3 ASENTO

4 HARJOITUKSET

4.1 Ote

4.2 Hengityksen siirtäminen

4.3 Katse

4.3.1 Pään liikesuunnat

4.3.2 Näkeminen

4.4 Impulssi

4.5 Reagointi

4.6 Vastaliike

4.7 Kaarevuus

4.8 Tempo

4.9 Lioittelu

5 TAITAVA ESIINTYMINEN ESINEELLÄ

6 LOPUKSI

LÄHTEET

KÄYTETTY SANASTO

Nuketus

Esineen liikuttaminen tavalla jolla yritetään saada aikaan vaikutelma siitä että elottomalla esineellä olisi oma tahto, tunteita tai ajatuksia.

1 JOHDANTO

Käsittelen tässä opinnäytetyössä nukan pään liikkeiden peruselementtejä käytännöllisesti. Valitsin teknisen lähestymistavan sillä en ole löytänyt mistään vastaavaa. Harjoitukseen tarvitaan vain yksi pallo. Pallolla tehtävät harjoitukset etenevät kerros kerrokselta eteenpäin, ja niiden tekniikoita voidaan soveltaa muihin esineisiin.

En aio esitellä nukketeatterin tyylilajeja tai koulukuntia enkä käsitellä sen historiaa. En myöskään käsittele erilaisia teatterinukketyyppejä. Tämän oppaan lähtökohtana on nukan pään liikkeen hahmottaminen.

Olen päättänyt nukkien sijaan käyttämään harjoitusvälineenä palloa yrityksenä antaa mahdollisimman paljon tilaa pelkän liikkeen ilmaisukyvyn ymmärtämiseen. Kädellä kanteltu pallo näissä harjoituksissa toimii kuvitteellisena olentona jonka etupuolella on kuvitteelliset kasvot. Voimme suhtautua siihen kuten ilmassa leijuvaan päähän.

Ennen kuin pystyy ilmaisemaan taitavasti esineen välityksellä, tulee opetella esineen käsittelyä. Tämä opinnäytetyö sisältää käytännön harjoitteita nukan pään liikkeiden ymmärtämiseksi.

2 VALMISTAUTUMINEN

Tässä opinnäytetyössä tehtäviin harjoituksiin tarvitaan pallo jota pystyy kannattelemaan yhdellä kädellä. Esimerkiksi tennispallo soveltuu hyvin kaikkiin harjoituksiin. Pallon puuttuessa voidaan harjoitukset toteuttaa myös melkein millä tahansa esineellä jota pystyy liikuttamaan yhdellä kädellä ilman suurempaa voimankäyttöä.

Harjoitukset on suunniteltu pallolla tehtäviksi sen muodon yksinkertaisen symmetrian vuoksi. Kun perusteet on ymmärretty, voidaan kaikkia harjoitusten tekniikoita soveltaa lähes minkä tahansa esineen liikuttamisessa.

Harjoitukset etenevät loogisessa järjestyksessä. On suositeltavaa edetä ehdotetussa järjestyksessä ymmärtääkseen, mistä osatekijöistä pään liike koostuu. On hyvä osata tehdä asiat oikeassa järjestyksessä. Ensin ohjata katsojan tarkkaavaisuus esineeseen ja vasta sen jälkeen aloittaa liikesarja. Tulisi osata kohdistaa esineen ”katse” tarkasti kohteeseensa ennen siihen reagoimista.

Jokainen pään liikkeen peruselementti kulkee mukana aina siirryttäessä seuraavaan, joten ei kannata kiirehtiä. Näiden peruselementtien sisäistäminen vaatii harjoitusta ja aikaa. Mitä paremmin sisäistää ensimmäisen, sitä helpompaa on rakentaa sen päälle seuraavaa.

Peiliä voidaan käyttää apuvälineenä ajoittain, mutta sitä ei suositella jatkuvasti käytettäväksi sillä se vie huomion liikuteltavasta esineestä helposti peilikuvaan. On hyvä alusta alkaen oppia pitämään oma katseensa nuketettavassa esineessä. Peili saattaa myös aiheuttaa turhaa itsetietoisuutta. Tarkoituksena on antaa pallon näkyä ja antaa sen ilmaista. Yleisö kiinnittää paremmin huomiota palloon jos oma katseesi on pallossa. Peiliä voi käyttää tarkastaakseen oman asentonsa, ja sen edessä voi kokeilla miltä joku valmiiksi harjoiteltu liike/liikesarja näyttää.

Videokamera voi olla erittäin hyödyllinen apuväline liikkeitä tai liikesarjoja harjoiteltaessa. Kuvatusta materiaalista voidaan tarkistaa, minkälaisilla muutoksilla aikaansaataisiin tehokkaampia vaikutelmia itsenäisen hahmon illuusion kokemusmaailmasta. Joskus kyse voi olla impulssien tai vastaliikkeiden voimakkuuksien hienosäätämisestä tai esimerkiksi hengitysliikkeen suuruudesta suhteessa tempoon. Kameralla voi kuvata saman liikesarjan ja varioida yksittäisten liikkeiden aksentteja, tempoa, suuntia, taukojen pituuksia sekä

liikelaatuja jne. ja analyttisesti vertailla niitä toisiinsa, kunnes haluttu muoto karsiutuu esiin.

Erittäin tehokas tapa harjoitella on tehdä se toisten aiheesta kiinnostuneiden ihmisten kanssa. Yhdessä muiden ihmisten kanssa harjoittelussa on lukuisia hyötyjä. Toisten harjoittelun katsominen sekä nähdyn kommentoiminen on avuksi molempien edistymiselle. Aluksi kannattaa kiinnittää huomiota asioihin, jotka toimivat, silloin harjoituksissa kehittyy nopeammin kuin vain virheisiin keskittymällä.

3 ASENTO

Hyvä asento on rentoutunut mutta ryhdikäs. Tulevien harjoitteiden tavoitteena on saada yleisön huomio pysymään esineessä samanaikaisesti, kun oma keho säilyttää energia- ja taloudellisen tilansa.

Kaikkea tarkoituksetonta lihasjännitystä on vältettävä ja hartioiden rentouttaminen on tärkeää paitsi oman hyvinvoinnin myös esityksen kannalta. Jos yleisössä huomataan, että esiintyjä on epämukavassa asennossa, vie se huomiota esineestä esiintyjään.

Jalkaterien epäsymmetrinen asetelma mahdollistaa ergonomisen painonsiirron hieman eteenpäin kohti esinettä. Tämän kaltainen kevyesti eteenpäin nojaava asento auttaa yleisöä tarkentamaan huomiota esineeseen.

Oma katse sekä huomio kannattaa kiinnittää esineeseen kuin itsekin vain tarkkailisi sen liikkumista. Esineestä kannattaa pitää näkyvänä mahdollisimman suuri osa, ja sitä tulisi kannatella vaivattomasti yleisön puolella omasta kehosta erillään.

Kasvoilla on syytä säilyttää neutraalisti tarkkaileva, rentoutunut ilme. Hyvä tapa on rentouttaa kasvot, jonka jälkeen voi kevyesti hymyillä silmillään kuin tapaisi hyvän ystävän pitkästä ajasta. Tällä keinolla vältetään tarkoituksettomat vihaisuuden tai liiallisen vakavamielisyyden vaikutelmat. Vaatii harjoittelua ilmaista esineen välityksellä uskottavasti ilman että omalla keholla tai kasvojen ilmeillä tulkitsee tilannetta tahattoman voimakkaasti. Yleisön huomion kohdistamista auttaa kun itsekin näennäisesti vain tarkkailee tapahtumaa.

Hyvä asento helpottaa yleisöä pitämään huomionsa esineessä. Se on myös kehosi hyvinvoinnin kannalta tärkeää. Polviesi tulisi aina taittua varpaittesi osoittamaan suuntaan. Hartioita tulisi pyrkiä rentouttamaan mahdollisimman paljon.

Hyvän jalkojen asennon saat näin:

1. Seiso jalkaterät hartioiden leveydellä varpaiden osoittaessa eteenpäin.
2. Astu toisella jalalla lyhyt askel eteenpäin.
3. Käännä taaempaa jalkaa neljäkymmentäviisi astetta ulospäin.
4. Koukista polvia hieman.
5. Siirrä painoa hieman etummaiselle jalalle.

Hyvä ote pallosta on mahdollisimman kevyesti koskettava. Pallo tulee kuitenkin pitää riittävän tiukasti kiinni, jottei se nopeammissa liikkeissäkään vahingossa putoa.

4 HARJOITUKSET

4.1 Ote

Harjoitus 1.

Seiso hyvässä asennossa, pitäen pallosta yhden käden sormen päällä kiinni kevyesti kannatellen, niin että siitä näkyy yleisölle mahdollisimman suuri osa. Peukalo tukee palloa alapuolelta muiden sormien pitäessä sitä vaivattomasti paikallaan. Rentouta hartiat. Kyynärpää lepää irti kyljestä ja kyynärtaive on suunnilleen neljänkymmenenviiden asteen kulmassa ja ranne on suorana.

Siirrä painoa hieman eteenpäin ja käännä rentoutuneet kasvosi pallon suuntaan. Kun itse tarkkailet palloa, se helpottaa myös yleisöä pitämään katseen pallossa.

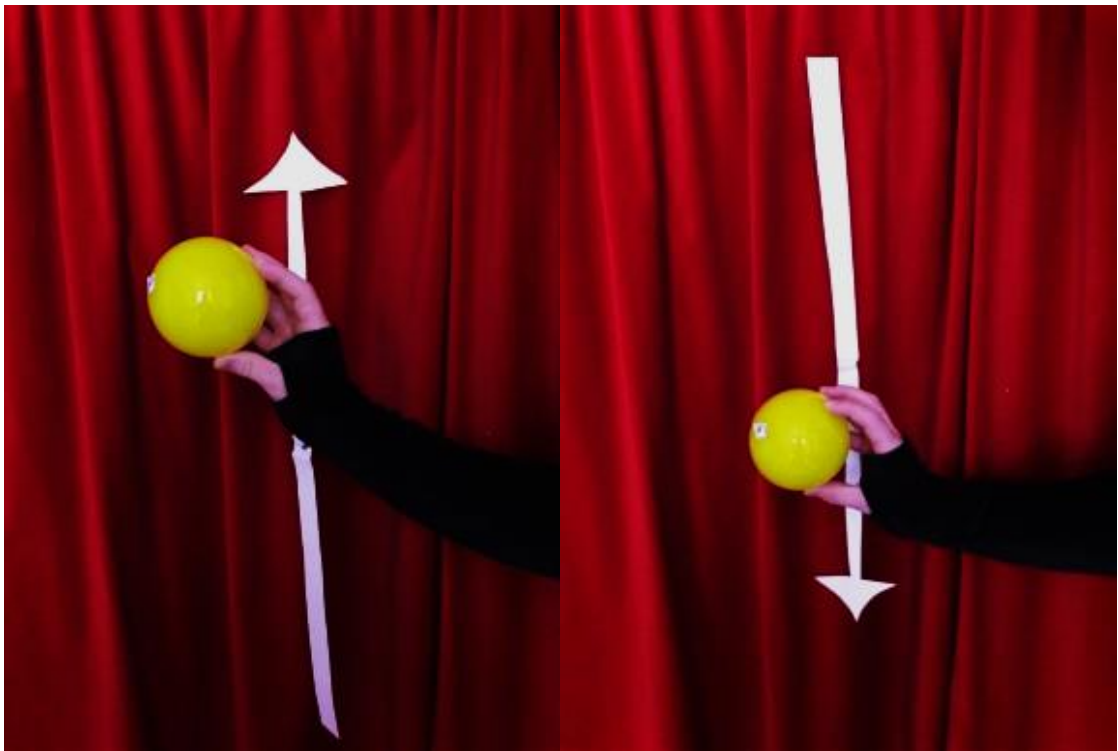
Asemoidu siten, että pallo jää sinun ja yleisön väliin. Yleisön on helpompi kiinnittää huomionsa palloon kun se on sinun etupuolellasi. Älä kuitenkaan työnnä palloa liian eteen, vaan pyri säilyttämään rentoutunut asento välttämällä ääriasentoja.

4.2 Hengityksen siirtäminen

Harjoitus 2.

Tarkkaile ensin omaa hengitystäsi. Ala korostamaan kehossasi tapahtuvaa liikettä kuitenkin kiihdyttämättä tempoa tai muuttamatta sisään ja ulos kulkevan hengitysilman määrää. Anna kädessäsi olevan pallon nousta ja laskea hengityksesi tahdissa. Jatka pallolla nousevaa ja laskevaa liikettä vähentäen sen näkyvyyttä omassa kehossasi. Älä kuitenkaan pidätä hengitystäsi. Pyri ainoastaan piilottamaan se kehossasi ja näyttämään se pallon liikkeessä.

Alussa on hyvä hengittää pallon kanssa samaan tahtiin. Se saa aikaan uskottavamman ja luonnollisemman vaikutelman.

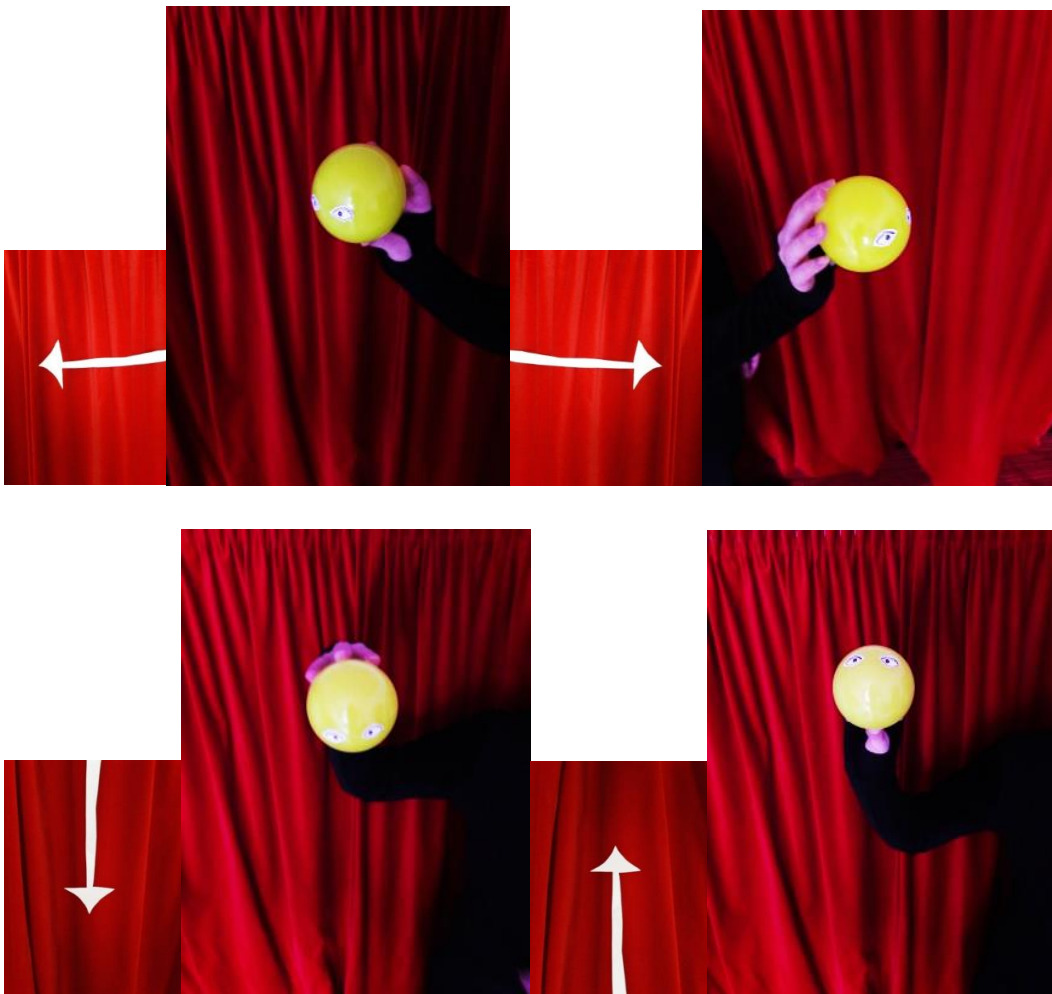
Kokeile erilaisia rytmejä. Tarkkaile mitä tempon muutos aiheuttaa. Kokeile hidastaa ja taas nopeuttaa. Mikä on hitain mahdollinen hengitys? Entä nopein? Mitä tapahtuu kun pallo pidättää hengitystä? Mitä katkonainen hengitys kertoo?

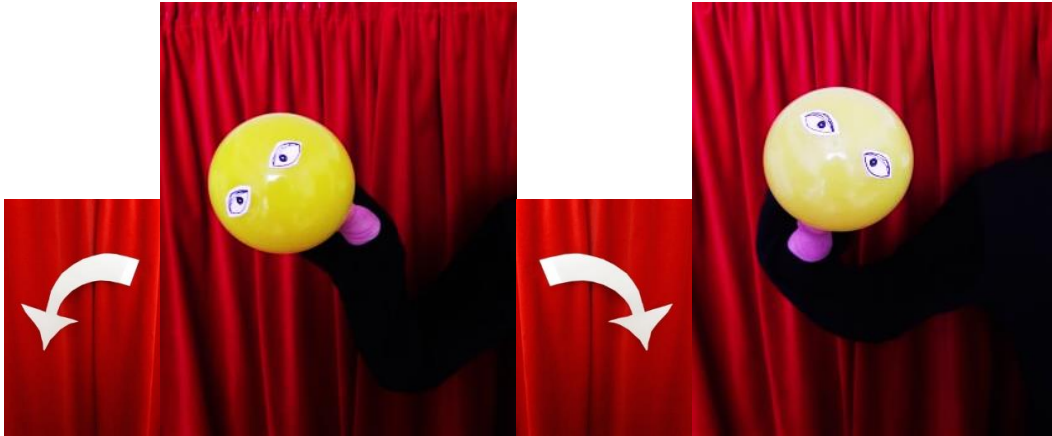
4.3 Katse

Nuketettavan objektin katse on hyvin tärkeä elementti, ja varsinkin teatterinukeilla tämä vaatii erityistä huomiota ja harjoitusta. Vaikka tämä taito kehittyy tehdessä, täytyy aina uudella nukella työskenneltäessä tarkastaa huolellisesti sen katseen suunta. Tarkka katseen suunta auttaa elävän olennon illuusion luomisessa, kun taas sitä vastoin epä-määräisesti suunnatulla katseella illuusio on helposti särjettävissä.

4.3.1 Pään liikesuunnat

Voidaan ajatella että oma päämme liikkuu kolmella toisistaan eroteltavalla tavalla. Leuan voi nostaa ylös tai laskea alas kuten nyökkäyksessä. Pään voi kääntää sivulta toiselle kuin pudistuksessa, sekä päätä voi taittaa kohti olkapäätä kasvojen suunnan pysyessä samana.

Näitä liikesuuntia yhdistämällä voidaan saada aikaan kaarevia liikkeitä, jotka oikein käytettynä lisäävät elollisuuden vaikutelmaa. Tunnetiloihin liittyy usein myös suuntia. Esimerkiksi ylpeyttä ja rohkeutta voidaan ilmaista nostamalla leukaa ylös. Pään suunnilla voidaan myös kommentoida tai ilmaista reaktioita. Pettymys voidaan esimerkiksi ilmaista uloshengityksellä ja pään hitaalla alas painamisella. Kun pallopää kääntyy ylös, alas tai sivuille, neljäkymmentäviittä astetta voidaan pitää ääriasentona, jotta sen kasvot eivät katoaisi yleisön näkyvistä.

Harjoitus 3.

1. Kannattele palloa edessäsi hartiat rentoutuneena, hyvässä asennossa. Suuntaa rentoutuneet kasvosi palloon. Alkuasennossa pallon kuvitteelliset kasvot ovat suuntautuneet eteenpäin. Liikkeen selkeyttämiseksi aloitamme liikkeen liikkumattomuudesta.
2. Hengitä sisään ja ulos niin että oma hengityksesi näkyy pallossa.
3. Pallo kääntyy katsomaan suoraan vasemmalle neljänkymmenenviiden asteen kulmaan.
4. Hengitä kaksi kertaa sisään ja ulos niin että hengitys näkyy pallossa. Toisella uloshengityksellä pallo kääntyy takaisin aloitus pisteeseen.

Kokeile eri suuntia ja myös kaarevia liikkeitä. Piirrä ilmaan kuvioita. Huomaa että voit myös kääntää palloa kasvojen suunnan pysyessä samana. Muista hengittää ja pitää oma kehosi turhista jännityksistä vapaana.

4.3.2 Näkeminen

Nyt kun pallopääsi on alkanut hengittämään sekä löytänyt kuvitteellisen kaularankansa on aika opetella näkemään. Voit piirtää pallollesi silmät, yhden silmän, tai sitten vain käyttää mielikuvitusta ja kuvitella kasvot sen etupuolelle. Kuvittele että sen silmistä lähtevä katse on kuin laservalo jonka tulee osua kohteeseensa mahdollisimman tarkasti.

Harjoitus 4. parin kanssa:

1. Asetu hyvään alkuasentoon. Rentouta hartiat. Anna pallon hengittää, ja pidä oma huomiosi eteenpäin katsovassa pallossasi.
2. Parisi vaihtaa paikkaa tilassa kunnes jää liikkumattomaksi kasvot sinuun päin.
3. Katso pallon silmillä pariasi silmiin käyttäen omaa ääreisnäköäsi. Pidä oma katseesi pallossa.
4. Parisi antaa ohjeita kunnes katsekontakti syntyy.
5. Parisi vaihtaa jälleen paikkaa tilassa ja sama toistuu.

Harjoitus 5.

1. Liikkumattomasta alkuasennosta
2. Pallopää alkaa hengittämään.
3. Se alkaa tarkkailemaan ympäristöään sinun ääreisnäkösi avulla sinun pitäessä rentoutuneen huomiosi sen takaraivossa.
4. Valitse jokin tarkka kohde jonka kohdalle pallon katse jää liikkumattomaksi. (Jos kohde on suurikokoinen, on hyödyllisempää valita jokin yksityiskohta siitä kuin katsoa vain yleisesti siihen suuntaan).
5. Se hengittää kerran sisään ja ulos pitäen katseensa kohteessaan.
6. Kääntyy katsomaan sinua *tarkasti* silmiin.
7. Hengittää kerran sisään ja ulos.
8. Palaa alkuasentoon.

Kokeile tehdä pallolla pieni, terävä, aksentoitu liike kun katse on ollut vähintään sekunnin kiinni kohteessaan. Liike voi suuntautua kohti kohdetta tai siitä pois päin. Kokeile kallistaa päätä tämän liikkeen sijasta, tai sen jälkeen.

4.4 Impulssi

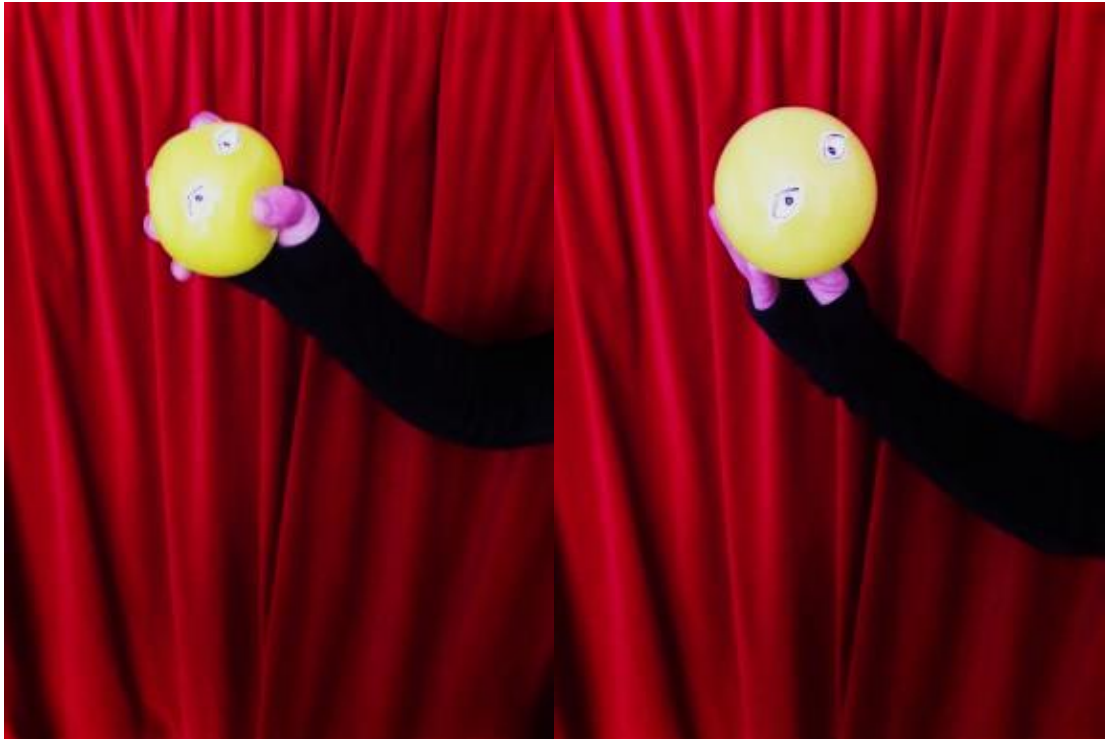
Impulssi on se annetun energian määrä josta liike alkaa. Usein luonnollisen näköisen liikkeen erottaa keinotekoisesta juuri oikean impulssin käyttö nuketuksessa (Falke 2011). Mitä korkeammalle haluat hypätä, sitä kovemman impulssin joudut maahan kohdistamaan. Mitä enemmän voimaa ja energiaa haluamme liikkeen sisältävän, sitä suurempi tulee impulssinkin olla.

On olemassa sisäisiä ja ulkoisia impulsseja. Sisäiset lähtevät liikkujasta itsestään, kun taas ulkoiset ovat liike-energian siirtymistä kohteelta toiselle. Yritämme luoda illuusion siitä ettemme kädellämme liikuttaisi palloa, vaan impulssi lähtisi pallosta, meidän tahdostamme riippumattomana.

Harjoitus 6.

1. Pallo tiukasti puristettuna kämmeneesi, liikuta jännitettyä käsivarttasi niin että pallo liikkuu käden mukana.
2. Tämän jälkeen asetu huolellisesti alkuasentoon ja heikennä otettasi palloon kevyeksi sormenpäillä kannatteluksi.
3. Aloita pallon liike terävällä aksentilla mahdollisimman rennon käsivarren seuratessa liikettä ainoastaan tarvittaessa.
4. Huomaatko milloin liike-energia vaikuttaa lähtevän sinusta ja milloin pallosta?

Pallon takaa kiinni pitävät sormet antavat pallolle impulsseja muun kehon pysyessä rentoutuneessa tilassa. Näin syntyy vaikutelma siitä, että pallolla olisi enemmän energiaa kuin keholla joka sitä todellisuudessa liikuttaa, ja että impulssi lähteekin pallosta eikä kädestä.

Vasemmassa kuvassa ote on niin tiukka, että on vaikea luoda vaikutelmaa pallon itsenäisestä liikkeestä. Oman kehon energian käyttöä tulee vähentää mahdollisimman paljon.

Kokeile erisuuruisia impulsseja liikkeelle lähettävinä voimina. Pienellä impulssilla pallo liikkuu vain pienen matkan jne.

4.5 Reagointi

Harjoitus 7.

1. Liikkumaton alkuasento.
2. Anna pallon hengittää rauhallisesti.
3. Se alkaa tarkkailemaan ympäristöään sinun ääreisnäkösi avulla, sinun pitäessä rentoutuneen huomiosi sen takaraivossa.
4. Valitse jokin tarkka kohde, ja pallon katseen osuessa siihen:
 - a) Jää tuijottamaan sitä pidättäen hengitystä. Siirry terävällä liikkeellä hieman pois päin kohteesta pitäen katseensa siinä. Alkaa hengittämään kiihdytetysti.

b) Jää tuijottamaan sitä pidättäen hengitystä. Siirtyy hitaalla liikkeellä hie-
man kohdetta kohti, samalla kallistaen päätä sivulle, katseen pysyessä
kohteessa.

c) Jää tuijottamaan sitä pidättäen hengitystä. Siirtää katseensa terävällä
liikkeellä sinuun/yleisöön. Siirtää katseensa takaisin kohteeseen. Alkaa tä-
ristä. Siirtää katseensa sinuun/yleisöön. Piiloutuu nopeasti selkäsi taakse.

d) Siirtyy hitaasti lähemmäs. kallistaa päätänsä. huokaa syvään laskien leu-
kansa alas.

Aloita liikkeet aina liikkumattomuudesta, ja pidä toimintojen välillä taukoja!

Kokeile vaihdella toimintojen välissä olevien liikkumattomien hetkien kestoja. Taukojen kestoilla, sekä liikkeiden nopeuksilla voit vaihdella liikesarjojen rytmiä. Tutki eri rytmeistä tulleiden vaikutelmien eroja. Kehittele erilaisia rektioita. Miltä näyttää vihastunut, inno-
stunut tai pettynyt pallo?

4.6 Vastaliike

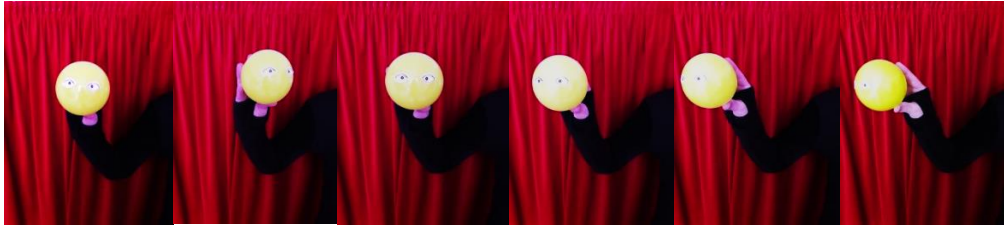
Vastaliike on yksi luonnollisen liikkeen peruselementti. Se on ennen varsinaista liikettä suoritettu päinvastaiseen suuntaan tapahtuva liike josta liike saa alkunsa. Se kuvastaa voimaa, energiaa ja dynamiikkaa. Mitä suurempi liike on kyseessä, sitä suuremman vastaliikkeen tulee sitä edeltää. Jos haluat lyödä edessäsi olevaa nyrkkeilyssä kovia, joudut hakemaan voimaa suuremmasta vastaliikkeestä. Sen tarkoituksena on lisätä il-
luusiota elävästä olennoista jota lihakset liikuttavat, sekä saada yleisön huomio kiinnittymään kohteeseen ennen varsinaista toimintaa.

Voidaan sanoa että luonnossa jokaisella liikkeellä on aina vastaliike. Kaikki liikkeet alkavat aina vastaliikkeestä. Joskus tämä näyttäytyy selkeästi ja joskus sitä on hyvin vaikea huomata. Nukketeatterin tekniikoissa tämän selkeä näyttäminen on kuitenkin tärkeää. Hieman liioiteltuna se saattaa näyttää luonnolliselta. Suuresti liioiteltuna se saattaa tuoda koomisen efektin.

Harjoitus 8.

1. Alkuasento.

2. Hengitys.
3. Tee pieni vastaliike. Jos olet kääntämässä vasempaan, tee vastaliike oikealle.
4. Käännä pää vastakkaiseen suuntaan.

Kokeile vaihdella vastaliikkeen kokoa sekä nopeutta.

4.7 Kaarevuus

Pyrkimyksenä on kuvata elävää luontoa elottoman esineen avulla. Luonnossa ei juurikaan ole suoria kulmia. Jos lisäämme kaikkiin pään käännöksiin kaarevuutta, korostamme elollisuuden vaikutelmaa. Pään käännökset sivuille kannattaa käyttää hieman alakautta. Se, miten suuria kaaria tulee käyttää, riippuu täysin tilanteesta. Hengityksen, vastaliikkeen ja kaarevuuden yhdistelmä on erittäin tehokas.

Harjoitus 9.

1. Alkuasento.
2. Hengitys.
3. Pallo katsoo sivulle aloittaen liikkeen vastaliikkeestä.
4. Toista sama lisäten kaarevuutta sekä päänkäyntöön että vastaliikkeeseen.

Kokeile erisuuruisia kaaria.

4.8 Tempo

Liikkeen nopeudella voidaan kertoa paljon. Samasta liikesarjasta voi saada hyvin toisistaan poikkeavia vaikutelmia vain vaihtamalla yksittäisten liikkeiden nopeuksia. Liikkeen nopeutta olemme jo käsitelleet, mutta se on syytä tehdä täsmällisemmin. Erittäin hyödyllinen ja yksinkertainen tapa, on antaa jokaiselle yksittäiselle liikkeelle numeroarvo nolasta kymmeneen, kymmenen ollessa maksiminopeus ja nollan täysi liikkumattomuus.

Harjoitus 10.

1. Alkuasento.
2. hengitys.
3. Kaarevalla liikkeellä, aloittaen vastaliikkeellä, pallo kääntyy katsomaan sivulle.
4. Pallo kääntyy takaisin alkuasentoon.
5. Määrittele erikseen molemmille pään käännöksille tempo yhdestä kymmeneen, ja tutki miten eri nopeuksien yhdistelmät luovat toinen toisistaan poikkeavia vaikutelmia.

Kokeile lisätä pään käännösten väliin jokin reaktio.

4.9 Liioittelu

Pyrkimyksenämme on kuvata elävää luontoa uskottavasti. Vaikka onnistuisimme jäljittelemään oman päämme liikettä täydellisesti pallon liikkeellä, ei tämä toisi uskottavaa tulosta ilman liioittelua. Liiallinen liioittelu tuo koomisen vaikutelman kun taas sen puuttuminen voi estää yleisöä uskomasta liikkeen luonnollisuuteen. Liioittelematon liike voi jättää tylsän tai mitäänsanomattoman vaikutelman.

Liioittelun määrä riippuukin siitä millaisen vaikutelman haluamme antaa.

Harjoitus 11.

1. Alkuasento.
2. Pallo kääntyy katsomaan kohdetta liioitellulla vastaliikkeellä, sekä liioitellulla kaarevalla liikkeellä.
3. Kohteen huomattuaan pää vetäytyy terävästi taaksepäin.
4. Kääntyy alkuasentoon vastaliikkeellä, sekä kaarevalla liikkeellä.

5. Pallo nousee ja laskee tärysten puolelta toiselle nopeaan tempoon.

Kokeile tähänastisia liikesarjoja liioitellen, joko jokaista liikettä, tai yksittäisiä liikkeitä. Muista tauot ja niiden kestot liikkeiden välillä. Määrittele yksittäisten liikkeiden temmot yhdestä kymmeneen.

5 TAITAVA ESIINTYMINEN ESINEELLÄ

Taitava esineen käsittely on edellytys hyvään esineen kanssa esiintymiseen, mutta mitä se on? Voisimme yksinkertaistetusti sanoa, että ennen esineen liikkumista sen liikuttajalla on ennalta määrätty tavoite ja toiminnan taitavuus voidaan määrittää tavoitteessa onnistumisen täsmällisyyden sekä helppouden mukaan. Kun ennalta määrätty tavoite on selvillä, suoritettujen liikkeiden taitavuutta voitaisiin mitata esineen liikkeiden yleisölle tuomien vaikutelmien ymmärtämisen helppoutena sekä uskottavuutena.

Mitä taitavampi suoritus on, sitä vähemmän tietoista tarkkaavaisuutta sen ohjaaminen vaatii (Keskinen 2002). Tämä harjoituksen kautta saavutettu tarkkaavaisuuden vapaus on esiintyjälle arvokasta. Ensinnäkin liikkeiden laatuja voidaan varioida, jotta saataisiin aikaan haluttuja ja täsmällisempiä lopputuloksia. Esiintyjän vapaa huomiokyky on laajempi, joten sitä voi ohjata enemmän kohti yleisön lukua, ergonomista kehon asentoa, hengityksen vapaata virtausta tai sillä hetkellä parhaiten haluttua lopputulosta tukevaa kohdetta, joka usein on liikuteltava objekti itsessään. Jos on esiintymistilanteessa kyennyt tarkkailemaan yleisön reaktioita, ja jokin aikaisemmin esityksessä tapahtunut on aiheuttanut halutun reaktion, on tätä mahdollista yrittää toistaa oikein ajoitettuina hetkinä.

Kun tietoista tarkkaavaisuutta ei enää tarvita samassa määrin liikkeen suorittamiseen kuin ennen harjoitusta, kannattaa huomio usein silti pitää liikkeessä keskittyen sen hienovaraisempiin nyansseihin kuten aksentteihin tai temmon täsmällisyyteen.

Jos tavoitteena on saada liikuteltava esine tuottamaan esimerkiksi vaikutelma surun kokemisesta, voidaan tätä vaikutelmaa lähteä etsimään hitaammasta, raskaammasta, taakse ja alaspäin suuntautuneemmasta liikkeestä kun taas ilo kevyempänä sekä spontaanimpana on helpompi mieltää ylöspäin.

6 LOPUKSI

Tämä harjoitusten kokoelma oli vain pieni pintaraapaisu nukenkäsittelytekniikkaan. On ollut opettavaista pilkkoa pään liikkeet peruselementteihin ja tarkastella niitä analyytisesti kokonaisuudesta erillään. Esiintyessä nukketeatterilla tai luodessa uutta esittävää materiaalia ei harjoitteluun aina tarvitse suhtautua näin matemaattisesti. Näihin harjoituksiin tulisi suhtautua kuin työkaluihin joiden tarkoitus on tarkentaa pään liikkeiden hahmottamista sekä laajentaa ymmärrystä liikkeen kokonaisuudesta peruselementtien avulla.

LÄHTEET

Ishmael Falke. 2011. Keppi, porkkana ja musta laatikko. Suomennos: Maiju Tainio. Turku: Sixfingers Theatre

Esko Keskinen. 2002. Taitojen oppiminen ja opettaminen. Helsinki: Hakapaino OY

Ari Ahlholm

Rene Baker

